

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI**

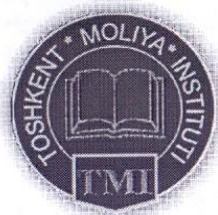
TOSHKENT MOLIYA INSTITUTI

O'quv-uslubiy boshqarma
tomonidan ro'yxatga olindi

№

2014 yil 20 iyun

Institut Kengashining
№1 sonli qarori bilan
TASDIQLANGAN
2014 yil 23 avgust

**NAQD PULSIZ HISOB KITOBLAR VA
TO'LOV TIZIMI**

ISHCHI O'QUV DASTURI

Oliy ta'limning

Bilim sohasi:	200000 – “Ijtimoiy soha, iqtisod va huquq”
Ta'lim sohasi:	230000 – “Iqtisod”
Ta'lim mutaxassisliklari:	5A230701 – «Bank ishi» 5A230702– «Bank hisobi va audit»

Toshkent-2014

Fanning ishchi o'quv dasturi o'quv va ishchi o'quv reja hamda o'quv dasturiga muvofiq ishlab chiqilgan.

Tuzuvchilar: Oblomurodov N.N. – TMI, “Bank hisobi va audit” kafedrası mudiri, i.f.n.
Navruzova K.N. – TMI, “Bank hisobi va audit” kafedrası katta o'qituvchisi.

Taqrizchilar: Karimov N.G'. –TDIU, “Bank ishi va korporativ moliya” kafedrası mudiri, prof., i.f.d. (turdosh OTMdan)
Marpatov M.D. – O'zR Markaziy banki “Buxgalteriya hisobi, hisoboti va davlat byudjeti kassa ijrosi” departamenti direktori o'rinbosari (kadrlar buyurtmachisi)

Fanning ishchi o'quv dasturi kafedraning 2014 yil 22-maydagi 18-sonli majlisida muhokamadan o'tgan va fakultet Kengashida ko'rib chiqish uchun tavsiya etilgan.

Kafedra mudiri

N.N. Oblomurodov

Fanning ishchi o'quv dasturi Kredit-iqtisod fakulteti Kengashida muhokamadan o'tkazilgan va tavsiya etilgan (2014 yil 6 - iyundagi 10-sonli bayonnoma).

Fakultet dekani

 O.B. Sattarov

Kelishildi:

O'quv ishlari bo'yicha prorektor

 A.A. Karimov

KIRISH

1.1. Fanning maqsadi va vazifalari

“Naqd pulsiz hisob-kitoblar va to’lov tizimi” fanini o’qitishning maqsadi kelgusida yuqori malakali iqtisodchi-mutaxassislar bo’lib etishadigan magistrlar uchun banklarda to’lovlarni tezlashtirish, ularni to’g’ri va o’z vaqtida hamda aniq maqsadlilik ta’minlanib, chetdan norasmiy aralashuvlarsiz xavfsizligi ta’minlab uning nazariy va amaliy masalalari texnologiyasini o’rgatish. Shuning bilan bir qatorda respublikamiz bank tizimida hisob-kitoblarning optimal shakllari, tezkor pul o’tkazmalari, yangi bank texnologiyalari, bank faoliyati operatsiyalarida ularni to’liqligini hamda xavfsizligini ta’minlagan holda ko’nikmalar hosil qilishdan iborat.

Fanning vazifasi - magistr'larga respublika to’lov tizimini takomillashtirish, bank sirini saqlash orqali valyuta va pul qimmatliklari butligini va xavfsizligini ta’minlagan holda banklarda xalqaro va ichki hisob-kitoblarni tashkil qilish, debitorlik va kreditorlik qarzlarni qisqartirish bo’yicha malakalarini hosil qilish va mustahkamlashdan iboratdir.

Har bir mavzu yakunida ta’lim texnologiyalari keltirilgan va ularni qo’llash yuzasidan aniq tavsiyalar mazkur fandan ishlab chiqilgan o’quv-uslubiy majmua (O’UM)da bayon etilgan.

1.2. Fanni o’zlashtirgan talabning malakaviy darajasi

“Naqd pulsiz hisob-kitoblar va to’lov tizimi” fanini o’zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida magistr:

-Banklarda hisob-kitoblarning tashkil etilishi va uning mazmunini bilishi, elektron to’lov tizimining joriy etilishi, uning xususiyatlarini bilib oladi.

-Naqd pulsiz hisob-kitob shakllarining rasmiylashtirilishi, ular bilan bog’liq muammolar, noto’lovlar muammosi va uni bartaraf etish yo’llarini o’zlashtirib oladi.

-Muddati o’tgan debitor va kreditolik qarzdorliklarini qisqartirish bo’yicha tasavvurga ega bo’ladi.

-Banklarning vakillik munosabatlarini, Hisob-kitob Markazlarining tashkil etilishi, ishlash tamoyillari va ularning vazifalarini biladi.

-Plastik kartochkalar va ularning amaliyotda qo’llanilishi, ular bilan bog’liq muammolarning echimi bo’yicha aniq bilimlarga ega bo’ladi;

-Bank faoliyatiga ta’sir qiladigan barcha xavf-xatarlarni oldini olish bo’yicha chora va tadbirlar ishlab chiqadi.

-Elektron dasturlar bilan ishlashni o’rganadi.

-Bank sirini saqlagan holda qimmatliklarini butligini tashqi xatarlardan saqlash va ular bilan operatsiyalarni o’tkazish usullarini o’rgatadi.

1.3. Fanning o’quv rejasidagi fanlar bilan bog’liqligi

Mazkur fanni o’rganish uchun magistr-iqtisodchi davlat ta’lim standartlarida ko’zda tutilgan iqtisodiy fanlar bilan bevosita aloqada bo’ladi. “Naqd pulsiz hisob-kitoblar va to’lov tizimi” fani o’quv rejasida rejalashtirilgan “Banklarda buxgalteriya hisobi”, “Bank nazorati va tahlili” kabi fanlar bilan bank faoliyatidagi

operatsiyalarini to'ldirib va uni xavfsizligini ta'minlash borasidagi usullarni o'rgatib, u fanlarni to'ldiradi.

1.4.Fanni o'qitishda qo'llaniladigan yangi pedagogik texnologiyalar va ularning mazmun-mohiyati

“Naqd pulsiz hisob-kitoblar va to'lov tizimi” fanining *ma'ruza mashg'ulotlarida* ma'lumotlarni ko'rgazmali taqdim etish usullari va vositalari:

insert jadvali:

- mustaqil o'qish, ma'ruza tinglash jarayonida olinadigan ma'lumotlarni yaxlit bir tizimga keltirishga imkoniyat yaratadi.
- oldindan olingan ma'lumotni yangisi bilan o'zaro bog'lash qobiliyatini shakllantirishga imkon beradi.

Klaster (Klaster - tutam, bog'lash):

Ma'lumot xaritasini tuzish va vositasi-barcha fikr konstitutsiyasini fokuslash va aniqlash uchun asosiy omil atrofida g'oyalarni yig'ish.

Toifali jadval:

Toifa - mavjud holat va munosabatlarni aks ettiradigan belgi (umumiy).

- ajratilgan belgilarga ko'ra olingan ma'lumotlarni birlashtirishni ta'minlaydi;
- tizimli mushohada qilish, ma'lumotlarni tarkiblashtirish va tizimlashtirish ko'nikmasini rivojlantiradi.

Kontseptual jadval:

O'rganilayotgan xodisa tushuncha, qarash, mavzu va shu kabilarni ikki va undan ortiq jihat bo'yicha taqqoslash imkonini beradi. Tizimli mushohada qilish, ma'lumotlarni tarkiblashtirish va tizimlashtirish ko'nikmasini rivojlantiradi.

BBB jadvali:

Bilaman, Bilishni xoxlayman, Bildim

- matn (mavzu, bo'lim) bo'yicha tadqiqot ishlari olib borish imkonini beradi;
- tizimli mulohaza kilish, tarkibga ajratish ko'nikmalarini beradi.

T-jadval:

Bitva kontseptsiya (ma'lumot)ning jihati o'zaro solishtirish (ha/yuk, ha/qarshi). Tanqidiy mushohada rivojlantiradi.

Loyihalash metodi:

Kelajakda amalga oshiriladigan ishlarni rejalashtirish bo'lib, loyiha, ma'lum bir hisob-kitob, chizma va boshqalarga asoslangan holda tavsiflash, bayon qilish shaklida mujassamlashgan g'oya, fikr.

“Naqd pulsiz hisob-kitoblar va to'lov tizimi” fanining *amaliyot* mashg'ulotlarida muammoni jamoali tarzda xal etishning usullari va vositalari:

Aqliy hujum:

Bu uslubda qo'yilgan savol, maummo, masalani butun guruh bilan birgalikda muhokama kilinadi. U talabalarni o'quv jarayonida mashg'ulotlar faol qatnashishlarini topish va bayon qilish chog'ida boshqalarni ham fikrini jalb qilish, o'z fikrlarini aytishga yo'naltiruvchi metoddir.

Bahs:

O'z fikrini ifoda etishni xoxlovchilar orasida biron bir munozarali masalani muhokama qilish, xaqiqatni aniqlash va to'g'ri qarorni qabul qilish.

Muzokaralar:

Eshitish aniq tashkil etilgan ikki tomon fikrlari almashinuvi.

Pinbord texnikasi:

Muammoni xal etish buyicha g'oyalarni tizimlashtirish va guruhlashtirish va yagona nuqtai nazarni ishlab chiqish imkonini beradi.

Keys stadi:

Talabalarni qaror qabul qilishga o'rgatishda muammoli vaziyat hosil kilib, uni echishni o'rganish metodi.

Shuningdek, "Naqd pulsiz hisob-kitoblar va to'lov tizimi" fanining amaliyot mashg'ulotlarida kompyuter dasturlaridan (Mas'ul ijrochining ish o'rni, "Bank –mijoz dasturi", Microsoft Excel, Microsoft Power Point), slaydlardan, multimedia ta'lim vositalaridan, INTERNET sahifalari va tizimlaridan foydalanish tavsiya etiladi.

Talabalarga ushbu fanni o'zlashtirishda mavjud o'quv adabiyotlaridan, elektron darslik, testlar majmuasi va boshqa manbalardan foydalanish tavsiya etiladi.

1.1. 5A230701—«Bank ishi» magistratura ta’lim yo’nalishida “Naqd pulsiz hisob-kitoblar va to’lov tizimi” fani mavzulari va ular bo’yicha mashg’ulot turlariga ajratilgan soatlar hajmining taqsimoti

№	Fan mavzularining nomi	Soatlar			
		Jami	Ma’ruza	Amaliy	Must
1.	To’lov tizimi va uning strukturasi	12	4	4	4
2.	Naqd pulsiz hisob-kitoblar tizimi	12	4	4	4
3.	Elektron to’lov tizimi va uning banklararo hisob-kitoblarni tashkil etishdagi o’rni.	8	2	4	2
4.	Yagona vakillik xisobvarag’i orqali xisob-kitoblarga asoslangan to’lov tizimi.	8	2	4	2
5.	Mijozlarga masofaviy bank xizmatlarini ko’rsatishda “Bank- mijoz” dasturining o’rni.	8	2	4	2
6.	“Internet-Banking” elektron to’lovlar tizimi	8	2	4	2
7.	Yangi bank texnologiyalari	10	2	4	4
8.	SWIFT xalqaro to’lov tizimi	10	2	4	4
9.	Pul o’tkazish tizimlari	12	4	4	4
10.	Bank xavfsizligining maqsadi va vazifalari	12	4	4	4
11.	Bank xavfsizligiga ta’sir quluvchi xatar shakllari	12	4	4	4
12.	Bank xavfsizligi ob’ektlari	8	2	4	2
13.	Bank xavfsizligini ta’minlashning huquqiy asoslari	8	2	4	2
14.	Bank sirini ximoyalashni tashkil etish	8	2	4	2
15.	Bank xavfsizligini ximoyalashni tashkil etish	8	2	4	2
	1-oraliq nazorat				
	2-oraliq nazorat				
	Yakuniy nazorat				
	Jami	144	40	60	44

5A230702—«Bank hisobi va audit» magistratura ta’lim yo’nalishida “Naqd pulsiz hisob-kitoblar va to’lov tizimi” fani mavzulari va ular bo’yicha mashg’ulot turlariga ajratilgan soatlar hajmining taqsimoti

№	Fan mavzularining nomi	Soatlar			
		Jami	Ma’ruza	Amaliy	Must
1.	To’lov tizimi va uning strukturasi	18	6	6	6
2.	Naqd pulsiz hisob-kitoblar tizimi	18	6	6	6
3.	Elektron to’lov tizimi va uning banklararo hisob-kitoblarni tashkil etishdagi o’rni.	12	4	4	4
4.	Yagona vakillik xisobvarag’i orqali xisob-kitoblarga asoslangan to’lov tizimi.	12	4	4	4
5.	Mijozlarga masofaviy bank xizmatlarini ko’rsatishda “Bank- mijoz” dasturining o’rni.	12	4	4	4
6.	“Internet-Banking” elektron to’lovlar tizimi	12	4	4	4
7.	Yangi bank texnologiyalari	13	4	4	5
8.	SWIFT xalqaro to’lov tizimi	12	4	4	4
9.	Pul o’tkazish tizimlari	14	4	4	6
	1-oraliq nazorat				
	2-oraliq nazorat				
	Yakuniy nazorat				
	Jami	123	40	40	43
10.	Bank xavfsizligining maqsadi va vazifalari	18	6	6	6
11.	Bank xavfsizligiga ta’sir quluvchi xatar shakllari	18	6	6	6
12.	Bank xavfsizligi ob’ektlari	18	6	6	6
13.	Bank xavfsizligini ta’minlashning huquqiy asoslari	24	8	8	8
14.	Bank sirini ximoyalashni tashkil etish	27	8	8	11
15.	Bank xavfsizligini ximoyalashni tashkil etish	18	6	6	6
	1-oraliq nazorat				
	2-oraliq nazorat				
	Yakuniy nazorat				
	Jami	123	40	40	43
	Jami	246	80	80	86

2. O'QUV MATERIALLARI MAZMUNI

2.1. MA'RUZA MASHG'ULOTLARI

2.1.1. To'lov tizimi va uning strukturasi. (4-soat)

To'lov tizimi va uning elementlari Makro va mikro darajadagi to'lov tizimlari. Respublika to'lov tizimi va uning tashkil etilishi. Markaziy bankning to'lov tizimidagi o'rni. O'zbekistonda to'lov tizimi va to'lov infratuzilmasini yanada rivojlantirish. Tijorat banklarining to'lov tizimlari. Jaxon amaliyotida to'lov tizimi va uning xususiyatlari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: blits-so'rov, bayon qilish, "ha-yo'q" texnikasi

[A1, A2, A4, A5, Q2, Q5, Q6, Q7]

2.1.2. Naqd pulsiz hisob-kitoblar tizimi (4-soat)

Naqd pulsiz hisob-kitoblar tizimi va ularning elementlari. "O'zbekiston Respublikasida naqd pulsiz xisob-kitoblar to'g'risida"gi Nizomning mazmuni, ahamiyati va uning amaliyotda qo'llanilishi. Iqtisodni modernizatsiyalash sharoitida naqd pulsiz hisob-kitoblarni takomillashtirish. Plastik kartochkalar va ularning milliy to'lov tizimidagi o'rni. Muddati o'tgan debetorlik-kreditorlik qarzdorliklari va ularni qisqartirish yo'llari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: Baxs munozara,

[A1, A2, A4, A5, Q1, Q2, Q5, Q6, Q7]

2.1.3. Elektron to'lov tizimi va uning banklararo hisob-kitoblarni tashkil etishdagi o'rni. (2-soat)

Elektron to'lovlar tizimining mazmuni, ahamiyati, uning O'zbekistonda joriy etilishi va ishlash printsiplari. Banklararo to'lov tizimi faoliyat yuritishining buxgalteriya modeli. Banklararo to'lov tizimi orqali ma'lumotlar uzatishning texnologik jarayoni. O'zbekistonda elektron axborotlarni muxofaza qilishni tashkil etish. Elektron imzo va elektron shifratsiyalash.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *klaster, toifali jadval, BBB jadval*

[A1, A3, A4, A5, Q1, Q2, Q6, Q7]

2.1.4. Yagona vakillik hisobvarag'i orqali hisob-kitoblarga asoslangan to'lov tizimi. (2-soat)

Yagona vakillik hisobvarag'i, uning mazmuni va ahamiyati. Yagona vakillik hisobvarag'ining vazifalari. Yagona vakillik hisobvarag'ining to'lov tizimidagi o'ziga xos xususiyatlari. Yagona vakillik hisobvarag'i asosida tijorat banklari va uning filiallari o'rtasida banklararo hisob-kitoblarning tashkil etilishi. Tijorat banki to'lov markazining dasturiy kompleksi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *klaster, toifali jadval, BBB jadval*

[A1, A2, A3, A4, A5, Q5, Q6, Q7.]

2.1.5. Mijozlarga masofaviy bank xizmatlarini ko'rsatishda "Bank- mijoz" dasturining o'rni. (2-soat)

Mijozlarga masofaviy bank xizmatlarini ko'rsatishning mazmuni va bank faoliyatida tutgan o'rni. "Bank-mijoz" dasturiy ta'minoti va uning ahamiyati. "Bank-mijoz" tizimining asosiy vazifalari. Hisob-kitoblarni "Bank-mijoz" tizimi orqali o'tkazish tartibi. Bank-mijoz dasturi bo'yicha mijozning ish tartibi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: insert jadvali, kontseptual jadval, pinbord texnikasi

[A1, A2, A4, A5, A6, Q1, Q2, Q5, Q6, Q8, Q9.]

2.1.6. "Internet-Banking" elektron to'lovlar tizimi

"Internet-Banking" elektron to'lovlar tizimining mazmuni va ahamiyati. "Internet-Banking" tizimining banklar faoliyatida tutgan o'rni. "Internet-Banking" tizimining O'zbekiston Respublikasi banklarida qo'llanilishi. "Internet-Banking" tizimining O'zbekistonda rivojlantirish istiqbollari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: insert jadvali, kontseptual jadval, pinbord texnikasi

[A1, A2, A3, A4, Q2, Q5, Q6, Q7.]

2.1.7. Yangi bank texnologiyalari. (2-soat)

Elektron bank tizimlari. "SMS-Banking"–tizimining mazmuni va uning amaliyotda ishlatilishi. "Mobil-Banking"– tizimining mazmuni va uning amaliyotda qo'llanilishi. "Mail-Bank" elektron to'lovlari kichik tizimining hususiyatlari. Jaxon amaliyotidagi bank texnologiyalari, ularning O'zbekiston Respublikasida qo'llanilishi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: insert jadvali, kontseptual jadval, pinbord texnikasi

[A1, A2, A3, A4, Q2, Q5, Q6, Q7.]

2.1.8. SWIFT xalqaro to'lov tizimi. (2-soat)

SWIFT xalqaro to'lov tizimining mazmuni va uning tashkil etilishi. SWIFT xalqaro to'lov tizimining ishlash tamoyillari. SWIFT to'lov tizimiga a'zo bo'lish bosqichlari. SWIFT to'lov tizimi orqali hisob-kitoblarni amalga oshirish tartibi. SWIFT ning avzalliklari va kamchiliklari. O'zbekiston banklarining SWIFT to'lov tizimi bilan munosabatlari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: klaster, toifali jadval, BBB jadval

[A1, A2, A3, A4, A5, Q1, Q2, Q2, Q4, Q6, Q7]

2.1.9. Pul o'tkazish tizimlari (2-soat)

Pul o'tkazish tizimlari va ularning turlari. WESTERN UNION pul o'tkazmasi, uning afzalliklari, shartlari. MONIGRAM tizimi orqali naqd pul o'tkazish tartibi. ANELIK pul o'tkazish tizimi orqali naqd pul o'tkazish tartibi. Pul o'tkazmalarining boshqa turlari va ularning xususiyatlari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *insert jadvali, kontseptual jadval, pinbord texnikasi*

[A1, A2, A3, A4, A5, Q1, Q2, Q5, Q6, Q7.]

2.1.10. Bank xavfsizligining maqsadi va vazifalari. (4-soat)

Bank xavfsizligining mazmuni va uning maqsadi. Bank xavfsizligining vazifalari. Bank xavfsizligini ta'minlashda ximoya etilishi zarur bo'lgan ob'ektlar. Bank qiziqishiga va faoliyatiga ta'sir qiluvchi asosiy xatarlar. Bank faoliyatida sodir bo'ladigan noqonuniy operatsiyalar va ularni oldini olish chora-tadbirlari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *insert jadvali, baxs-munozara, , pinbord texnikasi*

[A1, A2, A4, A5, Q1, Q2, Q5, Q6, Q7]

2.1.11. Bank xavfsizligiga ta'sir qiluvchi xatar shakllari. (4-soat)

Bank xavfsizligiga ta'sir qiluvchi xavf- xatar turlari. Naqd pulsiz hisob-kitoblarni o'tkazishdagi firibgarlik va uni o'g'xlantirish. Kreditlash ishi bilan bog'liq noqonuniy operatsiyalar va ularni oldini olish choralari. Kassa va valyuta operatsiyalari bilan bog'liq noqonuniy operatsiyalar va ularni oldini olish choralari. Qo'riqlanyotgan bank haqidagi axborotni noqonuniy olish va ishlatish yo'llari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *baxs-munozara, BBB jadval*

[A1, A3, A4, A5, Q1, Q2, Q6, Q7]

2.1.12. Bank xavfsizligi ob'ektlari (4-soat)

Bank xodimlari - xavfsizlik ob'ekti sifatida. Bank xavfsizligining ob'ekti sifatida -moliyaviy va moddiy mablag'lar. Bank xavfsizligining ob'ekti sifatida- bank ma'lumotlari. Qonun kuchi bilan konfidentsial xarakterga ega bo'lgan ma'lumotlar va ularning manbalari. Konfidentsial xarakterga ega bo'lgan hujjatlar bilan ishlashda bank xavfsizligini ta'minlash. Bank siri. Tijorat siri. Auditor siri.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *klaster, T-jadval, baxs-munozara, BBB jadval*

[A1, A2, A3, A4, A5, Q5, Q6, Q7.]

2.1.13. Bank xavfsizligini ta'minlashning huquqiy asoslari (4-soat)

«Bank siri» to'g'risidagi qonunning mazmuni va bank xavfsizligini ta'minlashdagi ahamiyati. Bank sirini ta'minlovchi boshqa huquqiy va me'yoriy hujjatlar. «Bank xavfsizligi tizimi to'g'risida»gi Tartib va uning mazmuni. «Bank xavfsizligi Kengashi to'g'risida»gi Tartibning mazmuni va uning amaliyotda qo'llanilishi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *insert jadvali, kontseptual jadval, pinbord texnikasi*

[A1, A2, A4, A5, A6, Q1, Q2, Q5, Q6, Q8, Q9.]

2.1.14. Bank sirini ximoyalashni tashkil etish (2-soat)

Bank sirini tashkil qiluvchi ma'lumotlar. Bank sirini tashkil qiluvchi ma'lumotlarni noqonunniy olish usullari. Bank sirini tashkil qiluvchi ma'lumotlarni olishga o'rinuvchi shaxslar. Bank kompyuter soxasi bilan bog'liq ma'lumotlarni olishga urinishda jinoiy xarakatning o'ziga xos tomonlari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *insert jadvali, kontseptual jadval, pinbord texnikasi*

[A1, A2, A4, A5, A6, Q1, Q2, Q5, Q6, Q8, Q9.]

2.1.15. Bank xavfsizligini ximoyalashni tashkil etish (2-soat)

Bank xavfsizligini tashkiliy jihatdan ta'minlash usullari. Bankning xavfsizlik xizmati. Bank xavfsizligini ta'minlash bo'yicha xizmatchi xodimlarning vazifalari. Bank xavfsizligini muxandis-texnik vositalar yordamida ta'minlash. Bank xavfsizligini informatsion-analitik usullar bilan ta'minlash.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *klaster, toifali jadval, BBB jadval*

[A1, A2, A3, A4, A5, Q1, Q2, Q2, Q4, Q6, Q7]

2.2. AMALIY MASHG'ULOTLARNI TASHKIL ETISH BO'YICHA KO'RSATMALAR

2.2.1. To'lov tizimi va uning strukturasi. (4-soat)

To'lov tizimi va uning elementlari Makro va mikro darajadagi to'lov tizimlari. Respublika to'lov tizimi va uning tashkil etilishi. Markaziy bankning to'lov tizimidagi o'rni. O'zbekistonda to'lov tizimi va to'lov infratuzilmasini yanada rivojlantirish. Tijorat banklarining to'lov tizimlari. Jaxon amaliyotida to'lov tizimi va uning xususiyatlari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *insert jadvali, kontseptual jadval, pinbord texnikasi*

[A1, A2, A4, A5, Q2, Q5, Q6, Q7]

2.2.2. Naqd pulsiz hisob-kitoblar tizimi (4-soat)

Naqd pulsiz hisob-kitoblar tizimi va ularning elementlari. "O'zbekiston Respublikasida naqd pulsiz hisob-kitoblar to'g'risida"gi Nizomning mazmuni, ahamiyati va uning amaliyotda qo'llanilishi. Iqtisodni modernizatsiyalash sharoitida naqd pulsiz hisob-kitoblarni takomillashtirish. Plastik kartochkalar va ularning milliy to'lov tizimidagi o'rni. Muddati o'tgan debitorlik-kreditorlik qarzdorliklari va ularni qisqartirish yo'llari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *insert jadvali, kontseptual jadval, pinbord texnikasi*

[A1, A2, A4, A5, Q1, Q2, Q5, Q6, Q7]

2.2.3. Elektron to'lov tizimi va uning banklararo hisob-kitoblarni tashkil etishdagi o'rni. (2-soat)

Elektron to'lovlar tizimining mazmuni, ahamiyati, uning O'zbekistonda joriy etilishi va ishlash printsiplari. Banklararo to'lov tizimi faoliyat yuritishining buxgalteriya modeli. Banklararo to'lov tizimi orqali ma'lumotlar uzatishning texnologik jarayoni. O'zbekistonda elektron axborotlarni muxofaza qilishni tashkil etish. Elektron imzo va elektron shifratsiyalash.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *klaster, toifali jadval, BBB jadval*

[A1, A3, A4, A5, Q1, Q2, Q6, Q7]

2.2.4. Yagona vakillik xisobvarag'i orqali xisob-kitoblarga asoslangan to'lov tizimi. (2-soat)

Yagona vakillik xisobvarag'i, uning mazmuni va ahamiyati. Yagona vakillik hisobvarag'ining vazifalari. Yagona vakillik hisobvarag'ining to'lov tizimidagi o'ziga xos xususiyatlari. Yagona vakillik xisobvarag'i asosida tijorat banklari va uning filiallari o'rtasida banklararo xisob-kitoblarning tashkil etilishi. Tijorat banki to'lov markazining dasturiy kompleksi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *klaster, toifali jadval, BBB jadval*

[A1, A2, A3, A4, A5, Q5, Q6, Q7.]

2.1.5. Mijozlarga masofaviy bank xizmatlarini ko'rsatishda "Bank- mijoz" dasturining o'rni. (2-soat)

Mijozlarga masofaviy bank xizmatlarini ko'rsatishning mazmuni va bank faoliyatida tutgan o'rni. "Bank-mijoz" dasturiy ta'minoti va uning ahamiyati. "Bank-mijoz" tizimining asosiy vazifalari. Hisob-kitoblarni "Bank-mijoz" tizimi orqali o'tkazish tartibi. Bank-mijoz dasturi bo'yicha mijozning ish tartibi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *insert jadvali, kontseptual jadval, pinbord texnikasi*

[A1, A2, A4, A5, A6, Q1, Q2, Q5, Q6, Q8, Q9.]

2.1.6. "Internet-Banking" elektron to'lovlar tizimi

"Internet-Banking" elektron to'lovlar tizimining mazmuni va ahamiyati. "Internet-Banking" tizimining banklar faoliyatida tutgan o'rni. "Internet-Banking" tizimining O'zbekiston Respublikasi banklarida qo'llanilishi. "Internet-Banking" tizimining O'zbekistonda rivojlantirish istiqbollari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *insert jadvali, kontseptual jadval, pinbord texnikasi*

[A1, A2, A3, A4, Q2, Q5, Q6, Q7.]

2.1.7. Yangi bank texnologiyalari. (2-soat)

Elektron bank tizimlari. “SMS-Banking”–tizimining mazmuni va uning amaliyotda ishlatilishi. “Mobil-Banking”– tizimining mazmuni va uning amaliyotda qo’llanilishi. “Mail-Bank” elektron to’lovlari kichik tizimining hususiyatlari. Jaxon amaliyotidagi bank texnologiyalari, ularning O’zbekiston Respublikasida qo’llanilishi.

Qo’llaniladigan ta’lim texnologiyalari: *insert jadvali, kontseptual jadval, pinbord texnikasi*

[A1, A2, A3, A4, Q2, Q5, Q6, Q7.]

2.1.8. SWIFT xalqaro to’lov tizimi. (2-soat)

SWIFT xalqaro to’lov tizimining mazmuni va uning tashkil etilishi. SWIFT xalqaro to’lov tizimining ishlash tamoyillari. SWIFT to’lov tizimiga a’zo bo’lish bosqichlari. SWIFT to’lov tizimi orqali hisob-kitoblarni amalga oshirish tartibi. SWIFT ning avzalliklari va kamchiliklari. O’zbekiston banklarining SWIFT to’lov tizimi bilan munosabatlari.

Qo’llaniladigan ta’lim texnologiyalari: *klaster, toifali jadval, BBB jadval*

[A1, A2, A3, A4, A5, Q1, Q2, Q2, Q4, Q6, Q7]

2.2.9. Pul o’tkazish tizimlari (2-soat)

Pul o’tkazish tizimlari va ularning turlari. WESTERN UNION pul o’tkazmasi, uning afzalliklari, shartlari. MONIGRAM tizimi orqali naqd pul o’tkazish tartibi. ANELIK pul o’tkazish tizimi orqali naqd pul o’tkazish tartibi. Pul o’tkazmalarining boshqa turlari va ularning xususiyatlari.

Qo’llaniladigan ta’lim texnologiyalari: *insert jadvali, kontseptual jadval, pinbord texnikasi*

[A1, A2, A3, A4, A5, Q1, Q2, Q5, Q6, Q7.]

2.2.10. Bank xavfsizligining maqsadi va vazifalari. (4-soat)

Bank xavfsizligining mazmuni va uning maqsadi. Bank xavfsizligining vazifalari. Bank xavfsizligini ta’minlashda ximoya etilishi zarur bo’lgan ob’ektlar. Bank qiziqishiga va faoliyatiga ta’sir qiluvchi asosiy xatarlar. Bank faoliyatida sodir bo’ladigan noqonuniy operatsiyalar va ularni oldini olish chora-tadbirlari.

Qo’llaniladigan ta’lim texnologiyalari: *insert jadvali, baxs-munozara. , pinbord texnikasi*

[A1, A2, A4, A5, Q1, Q2, Q5, Q6, Q7]

2.2.11. Bank xavfsizligiga ta’sir qiluvchi xatar shakllari. (4-soat)

Bank xavfsizligiga ta’sir qiluvchi xavf- xatar turlari. Naqd pulsiz hisob-kitoblarni o’tkazishdagi firibgarlik va uni ogoxlantirish. Kreditlash ishi bilan bog’liq noqonuniy operatsiyalar va ularni oldini olish choralari. Kassa va valyuta

operatsiyalari bilan bog'liq noqonuniy operatsiyalar va ularni oldini olish choralari. Qo'riqlanyotgan bank haqidagi axborotni noqonuniy olish va ishlatish yo'llari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: baxs-munozara, BBB jadval

[A1, A3, A4, A5, Q1, Q2, Q6, Q7]

2.2.12. Bank xavfsizligi ob'ektlari (4-soat)

Bank xodimlari - xavfsizlik ob'ekti sifatida. Bank xavfsizligining ob'ekti sifatida -moliyaviy va moddiy mablag'lar. Bank xavfsizligining ob'ekti sifatida- bank ma'lumotlari. Qonun kuchi bilan konfidentsial xarakterga ega bo'lgan ma'lumotlar va ularning manbalari. Konfidentsial xarakterga ega bo'lgan hujjatlar bilan ishlashda bank xavfsizligini ta'minlash. Bank siri. Tijorat siri. Auditor siri.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: klaster, T-jadval, baxs-munozara, BBB jadval

[A1, A2, A3, A4, A5, Q5, Q6, Q7.]

2.2.13. Bank xavfsizligini ta'minlashning huquqiy asoslari (4-soat)

«Bank siri» to'g'risidagi qonunning mazmuni va bank xavfsizligini ta'minlashdagi ahamiyati. Bank sirini ta'minlovchi boshqa huquqiy va me'yoriy hujjatlar. «Bank xavfsizligi tizimi to'g'risida»gi Tartib va uning mazmuni. «Bank xavfsizligi Kengashi to'g'risida»gi Tartibning mazmuni va uning amaliyotda qo'llanilishi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: insert jadvali, kichik guruhlarda ishlash

[A1, A2, A4, A5, A6, Q1, Q2, Q5, Q6, Q8, Q9.]

2.2.14. Bank sirini ximoyalashni tashkil etish (2-soat)

Bank sirini tashkil qiluvchi ma'lumotlar. Bank sirini tashkil qiluvchi ma'lumotlarni noqonunniy olish usullari. Bank sirini tashkil qiluvchi ma'lumotlarni olishga o'rinuvchi shaxslar. Bank kompyuter soxasi bilan bog'liq ma'lumotlarni olishga urinishda jinoiy xarakterning o'ziga xos tomonlari.

**Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: kichik guruhlarda ishlash
BBB jadval**

2.1.15. Bank xavfsizligini ximoyalashni tashkil etish (2-soat)

Bank xavfsizligini tashkiliy jihatdan ta'minlash usullari. Bankning xavfsizlik xizmati. Bank xavfsizligini ta'minlash bo'yicha xizmatchi xodimlarning vazifalari. Bank xavfsizligini muxandis-texnik vositalar yordamida ta'minlash. Bank xavfsizligini informatsion-analitik usullar bilan ta'minlash.

**Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: kichik guruhlarda ishlash
BBB jadval**

[A1, A2, A3, A4, A5, Q1, Q2, Q2, Q4, Q6, Q7]

3.1. MUSTAQIL TA'LIMNI TASHKIL ETISHNING SHAKLI VA MAZMUNI

Mustaqil ish magistrantning mustaqil ta'lim soatlarida bajaradigan ilmiy izlanishi bo'lib, darsdan tashqari vaqtlarda, ya'ni auditoriya soatlaridan tashqarida bajariladi. Magistratura tinglovchilari ishchi dasturga kiritilgan mavzularni mustaxkamlashlari uchun quyidagi savollarni mustaqil o'zlashtirishlari tavsiya etiladi:

Makrodarajadagi to'lov tizimi, chakana to'lov tizimlari, Markaziy bankning to'lov tizimini tashkil qilishdagi roli, to'lov tizimi va to'lov oborotining bog'liqligi, noto'lovlar muammosi va uni bartaraf etish yo'llari, konkret biror bank misolida banklararo xisob-kitoblar o'tkazish tartibini o'rganish, aloxida tijorat banklarining ichki to'lov tizimlarini o'rganish, hisob-kitoblarni o'z vaqtida yakunlanishiga to'sqinlik qiluvchi omillarni o'rganish, bu boradagi muammolarni bartaraf etish yo'llarini ishlab chiqish, yagona balansning mohiyati va yuritilishi, yagona vakillik xisobvarag'i bo'yicha xisob-kitoblarning respublikamizda shakllanishi va rivojlanishi, "Bank-mijoz dasturiy ta'minoti va uni keng rivojlanishiga to'sqinlik qiluvchi omillar.

№	Fan mavzularining nomi	Mustaqil ta'limga oid bo'lim va mazulari	Mustaqil ta'limga oid topshiriq va tavsiyalar	Bajarish muddati
1.	To'lov tizimi va uning strukturasi	To'lov tizimining turlari	Og'zaki savol-javob	Amaliy mashg'ulot davomida
2.	Naqd pulsiz hisob-kitoblar tizimi va noto'lovlar bo'yicha muammolar	Naqd pulsiz hisob-kitoblar tizimi qva uning elementlari	Loyiha ishi tayyorlash, taqdimot va slaydlar	Oraliq baholashda
3.	Elektron to'lov tizimi va uning banklararo hisob-kitoblarni tashkil etishdagi o'rni.	Banklararo hisob-kitoblarni tashkil etish	Loyiha ishi tayyorlash, taqdimot va slaydlar	Mavzu jarayonida
4.	Yagona vakillik xisobvarag'i orqali xisob-kitoblarga asoslangan to'lov tizimi.	Yagona vakillik xisobvarag'i orqali xisob-kitoblarning ahamiyati va o'tkazish tartibi	Keys stadi. tayyorlash	Mavzu jarayonida
5.	Bank-mijoz dasturiy ta'minotiga asoslangan to'lov tizimi	Bank-mijoz dasturiy ta'minoti bo'yicha bank va mijozning ishlash tartibi	Loyiha ishi tayyorlash, taqdimot va slaydlar	Oraliq baholashda
6.	SWIFT xalqaro to'lov tizimi	SWIFT xalqaro to'lov tizimi	Keys stadi. tayyorlash	Oraliq baholashda
7.	Yangi bank texnologiyalari	Yangi bank texnologiyalari	Loyiha ishi tayyorlash, taqdimot va slaydlar	Mavzu jarayonida
8.	Pul o'tkazish tizimlari	Pul o'tkazish tizimlari	Keys stadi. tayyorlash	Mavzu jarayonida
9.	Bank faoliyatida sodir bo'layotgan noqonuniy operatsiyalar va ularni oldini olish chora tadbirlari	Bank faoliyatida sodir bo'layotgan noqonuniy operatsiyalar	Og'zaki savol-javob	Amaliy mashg'ulot davomida
10	Bank xavfsizligiga ta'sir kulluvchi xatarlar shakllari	Bank xavfsizligiga ta'sir kulluvchi xatarlar	Loyiha ishi tayyorlash, taqdimot va slaydlar	Oraliq baholashda

11	Bank xavfsizligi ob'ektlari	Bank xavfsizligi ob'ektlari	Loyiha ishi tayyorlash, taqdimot va slaydlar	Mavzu jarayonida
12	Bank xavfsizligini ta'minlashning yuridik asoslari	Bank xavfsizligini ta'minlashning yuridik asoslari	Keys stadi. tayyorlash	Mavzu jarayonida
13	Bank sirini ximoyalashni tashkil etish	Bank sirini ximoyalashni tashkil etish	Loyiha ishi tayyorlash, taqdimot va slaydlar	Oraliq baholashda
14	Bank xavfsizligi tizimi fukntsiyalari	Bank xavfsizligi tizimi fukntsiyalari	Keys stadi. tayyorlash	Oraliq baholashda

3.2. KURS ISHLARI BO'YICHA USLUBIY KO'RSATMALAR

“Naqd pulsiz hisob-kitoblar va to'lov tizimi” fani bo'yicha kurs ishi tanlangan mavzu bo'yicha natijalarni umumiy yaxlitlikka ega ilmiy va amaliy fikrlarni aks ettiruvchi loyihaviy ishdir. Kurs ishi «Banklarda buxgalteriya hisobi» fani iqtisodiyot rivojlanishining zamonaviy darajasiga, bank tizimining va banklarda buxgalteriya hisobini rivojlanish tendentsiyalariga doir masalalarini aks ettirishga mos kelishi kerak.

Kurs ishi nafaqat nazariy ahamiyati, mavzusining dolzarbligi va erishilgan natijalarning amaliyotga tadbiri, balki uning uslubiy tayyorgarlik darajasi hamda rasmiylashtirilishiga qarab baholanadi. Kurs ishini yozishning eng muhim bosqichi - bu qo'yilgan savollarning o'zaro nazariy va amaliy aloqadorligini ta'minlash. Kurs ishining tarkibiy tuzilishini to'g'ri belgilash talabaga kurs ishining maqsadi va vazifalarini aniq qo'yish hamda ko'zlangan natijaga erishish yo'llarini, shuningdek, kurs ishini tayyorlash bosqichlarini to'g'ri tanlashga imkon yaratadi. Kurs ishining tarkibiy tuzilishini oqilona va sifatli ishlab chiqilishi talabaga izlanishning oldiga qo'yilgan maqsad hamda natijalarini to'g'ri ifodalash, fikrlarni bayon etish uslublari va kurs ishini tayyorlash bosqichlarini ajratish imkonini beradi.

Kurs ishi talabani ilmiy jihatdan etukligi hamda “Naqd pulsiz hisob-kitoblar va to'lov tizimi” fani bo'yicha chuqur bilimga va amaliy ko'nikmaga egaligini namoyon qilishi zarur. Kurs ishida o'rganiladigan masalalarning nazariy jihatlari, aniqlangan muammolarini, qo'yilgan ilmiy va amaliy vazifalarni tahlil qilish hamda muammolarni hal etishni ko'zlangan holda bir-biriga mantiqiy mos reja tuziladi va shu asosida yoziladi. Talaba kurs ishi bo'yicha izlanish natijalarini yoritishda Naqd pulsiz hisob-kitoblar va to'lov tizimini tashkil qilishning o'ziga xosligini hisobga olib, banklarning hisob siyosatining xususiyatlarini, belgilangan muammolarning echimini topish yo'l-yo'riqlarni ishlab chiqadi va bartaraf qilish usullarini tavsiya etadi.

Kurs ishini himoya qilishga quyidagi umumiy talablar qo'yiladi:

- o'rganilayotgan muammo bo'yicha mavjud iqtisodiy adabiyotlarni chuqur tahlil qilish;

- kurs ishida chizma va jadvallarni muayayn tizimga keltirilgan holda rasmiylashtirish;

- kurs ishi bo'yicha to'plangan materiallarni tanqidiy o'rganish;
- taklif va tavsiyalarning asoslab berilishi;
- talaba tomonidan fikrning ketma-ketlikda, muayayn izchillikda bayon qilinishi;
- qo'yilgan talablar bo'yicha kurs ishining rasmiylashtirilishi.

Kurs ishi mavzulari:

1. Milliy to'lov tizimini rivojlantirishning hozirgi bosqichining hususiyatlari.
2. Rossiya Federatsiyasi to'lov tizimining o'ziga xos hususiyatlari.
3. AQSh to'lov tizimi.
4. Arab davlatlari to'lov tizimi.
5. Ikki pog'onali bank tizimi sharoitida banklararo hisob-kitoblarni tashkil qilish.
6. Noto'lovlar muammosini keltirib chiqaruvchi sabablar va ularni bartaraf etish yo'llari.
7. Debitor-kreditor qarzdorliklar va ularni qisqartirish sho'llari.
8. Yangi bank texnologiyalarining respublika amaliyotida qo'llanilishi.
9. Yagona vakillik hisobvarag'i orqali banklararo hisob-kitoblarga o'tish natijalari va uning ahamiyati.
10. Naqd pul o'tkazmalarining yangi turlari, ularning tavsifi va avzalliklari.
11. Respublikada protsessing markazining tashkil etilishi va uning faoliyati.
12. Milliy bank to'lov tizimi va uning rivojlanishi.
13. Bosh Axborotlash Markazining faoliyati va uning ishlash printsiplari.
14. Hisob-kitoblarda SWIFT tizimi va unga a'zo bo'lish bosqichlari.
15. Respublikada "Bank-mijoz dasturi"ni qo'llash soxalari va imkoniyatlari.
16. Respublika protsessing markazining faoliyati
17. "PHON BANK" va "MAIL BANK" tizimlari va ularni O'zbekistonda qo'llash imkoniyatlari.
18. Halqaro banklararo telekommunikatsiyalar tizimining tashkil etilishi va rivojlanishi.
19. Halqaro to'lov tizimlari va ularning ishlash printsiplari
20. Turli tipdagi banklar o'rtasidagi hisob-kitoblarning Hisob-kitob Markazi orqali tashkil etilishi.
21. Bank ahborotlarining muxafazasini ta'minlash masalalari.
22. Yaponiya to'lov tizimining hususiyatlari.
23. Noto'lovlar muammosi va uni hal etish yo'llari.
24. SWIFT tizimi va uning ahamiyati.
25. Jahon amaliyotida to'lov tizimi.
26. Tijorat banklarining banklararo vakillik munosabatlarining tashkil etish
27. Banklarda plastik kartochkalar bo'yicha operatsiyalarning rivojlantirish muammolari.
28. Hisob-kitoblarda noto'lovlar muammosi va uni hal qilish yo'llari.
29. Akkreditivlar bo'yicha hisob-kitoblar, ularni amaliyotda qo'llash masalalari.
30. Hisob-kitob markazlari orqali banklararo hisob-kitoblarning tashkil etilishi va hisobi.

31. Elektron kalit va elektron shifratsiyalash va undan bank amaliyotida foydalanish.
32. SWIFT tizimi va undan hisob-kitoblarda foydalanish imkoniyatlar
33. O'zbekiston Respublikasi to'lov tizimining shakllanish bosqichlari va uning rivojlanishi.
34. Bank – mijoz dasturi va u orqali operatsiyalarning tashkil etilishi.
35. Naqd pul o'tkazmalarining yangi turlari va ularning O'zbekiston bank amaliyotiga tadbiiq etish.
36. Makro va mikro darajadagi to'lov tizimi.
37. Evropa davlatlari to'lov tizimi.
38. Bank axborotlarining muxofazasini ta'minlashning huquqiy - me'yoriy asoslari va uni takomillashtirish.
39. Banklararo hisob-kitoblarning huquqiy - me'yoriy asoslari va uni takomillashtirish.
40. Elektron bank xizmatlari va ularning O'zbekiston bank amaliyotiga tadbiiq etilishi.
41. To'lov tizimining xavfsizligini ta'minlash va uni takomillashtirish.
42. Mijozlarga masofadan xizmat ko'rsatishni yanada takomillashtirish.
43. Halqaro hisob-kitoblar va uni O'zbekiston banklari amaliyotida qo'llanilishi.
44. O'zbekiston Respublikasi Milliy bankining SWIFT tizimi bilan ozaro munosabatlari va uni rivojlantirish.
45. O'zbekiston Respublikasi hududida amal qilayotgan pul o'tkazmalarining yangi turlari va ularni rivojlantirish.
46. Bank xavfsizligi tushunchasi, mazmuni va moxiyati.
47. Bank xavfsizligining maqsadi va vazifalari.
48. Bank xavfsizligini ta'minlashda ximoya etilishi zarur bo'lgan ob'eklar.
49. Bank faoliyatiga ta'sir qiluvchi asosiy xatarlar.
50. Bank xavfsiligini ta'minlashning yuridik asoslari.
51. Bank sirini ta'minlashni tashkil etish.
52. Bank sirini ta'minlashning elektron, muxandis va texnik vositalari.
53. Bank xavfsizligiga ta'sir qiluvchi xavf va xatar turlari.
54. To'lov topshiriqnomasi bilan xisob-kitoblardagi firibgarlik va undan ogoxlantirish.
55. Akkreditivlar bo'yicha xisob-kitoblarda firibgarlik va undan ogoxlantirish.
56. Cheklar bilan xisob-kitoblarda firibgarlik va bu usuldagi ug'irliklardan ogoxlantirish choralari.
57. Veksel muomalasi soxasidagi jinoyatlar va undan ogoxlantirish.
58. Kredit soxasidagi firibgarlik va undan saqlanishning tadbirlari.
59. Surushtiruv organlari va sudlarni qalbaki xujjatlarini ishlatib bankni pul mablag'lari va boshqa mablag'larini uzlashtirish.
60. Nopok niyatni ko'zlab qo'riqlanyotgan bank informatsiyasini noqonuniy olinishi va ishlatilishi.
61. Jinoiy xarakterga ega bo'lgan qo'rqu'tuv shakllari.
62. Turli stsenarida amalga oshirilishi mumkin bo'lgan jinoiy ta'sirlar.
63. Yomon niyatli jinoyatchilar. Firibgarlar.

64. Jinoyat yo'li bilan ma'lumot olishning sanoat-ayg'oqchiligi shakli.
65. «Yashirin» iqtisodiyot. «Yashirish» iqtisodiyotning to'zilishi.
66. Korruptsiya.
67. Noqobil raqobat
68. Bank xavfsizligi ob'ektlari
69. Bank xodimlari xavfsizlik ob'ekti sifatida.
70. Bank xavfsizligining ob'ekti sifatida moliyaviy va moddiy mablag'lar.
71. Bank xavfsizligining ob'ekti sifatida bank ma'lumotlari.
72. Qonun kuchi bilan konfidentsial xarakterga ega bo'lgan ma'lumotlar.
73. Bank sirining mazmuni.
74. Auditor siri.
75. Tijorat siri.
76. Konfidentsial ma'lumotlarning man'balari.
77. Konfidentsial ma'lumotlarga to'g'ri keladigan xatarlar.
78. Bank xavfsizligini ta'minlashning yuridik asoslari
79. Bank siri tushunchasi va mohiyati, xamda qonun bilan qo'riqlanayotgan fuqarolik xuquqi ob'ekti tizimida uning urni.
80. Bank sirini davlat va nodavlat sub'ektlari misolida ximoyalaniishi.
81. «Bank siri» to'g'risidagi qonunni ta'riflash.
82. Bank sirini tashkil qiluvchi ma'lumotlarni noqonuniy yo'l bilan olishga jinoiy o'rinishlarni to'xtatish predmeti.
83. Bank sirini tashkil qiluvchi ma'lumotlarni noqonunniy olish usullari.
84. Bank kompyuter soxasi bilan bog'lik ma'lumotlarni olishga o'rinishda jinoiy xarakterning o'ziga xos tomonlari.
85. Bank sirini olishga o'rinuvchi shaxslar.
86. Bank sirini ta'minlashning boshqa yuridik asoslari.
87. Bank siri va bankning tijorat siri o'rtasidagi munosabat.
88. Bank sirini ximoyalashni tashkil etish
89. Bank xavfsizligini tashkiliy ta'minlash usullari.
90. Bank xavfsizligi tizimi to'g'risida tartib.
91. Bank xavfsizligi Kengashi to'g'risida tartib.
92. Bank xavfsizligi xizmati.
93. Bank xavfsizligini muxandis-texnik vositalar yordamida ta'minlash.
94. Bank sirini ximoyalashni tashkil etish.
95. Bank xavfsizligi tizimi funktsiyalari
96. Bank rejimi va qo'riqlashni ta'minlash.
97. Bankni qo'riqlash faoliyati.
98. Bank xavfsizligini ta'minlash bo'yicha xizmatchi kadrlarning vazifalari.
99. Konfidentsial xarakterga oid bo'lgan xujjatlar bilan ishlashda bank xavfsizligini ta'minlash.
100. Bank xavfsizligini muxandis-texnik vositalar yordamida ta'minlash.
101. Bank binosini taklif etilayotgan loyixa-texnika echimlar bo'yicha jixozlanadigan vositalar va xavfsizlik tizimi bilan ximoyalash.
102. Bank xavfsizligini kompleks texnik vositalar bilan jixozlash tipovoy loyixasi.

103. Bank xavfsizligini razvedka, kontrrazvedka va informatsion-analitik usullar bilan ta'minlash.

104. Bank xavfsizligi auditining o'ziga xos tomonlari

105. Bank xavfsizligi auditining o'ziga xos xususiyatlari.

106. Ximoyalangan binoning xavfsizligi.

107. Avtomatlashgan tizimni auditdan utkazish buyicha amaliy ko'rsatmalar.

4. REYTING BAHOLASH TIZIMI

4.1. Reyting nazorati jadvali*

Reyting nazorati turlari	Semestr haftalari																		Ballar	Saralash ballari	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	20			Attestatsiya
JN	0-5			0-6			0-6			0-6			0-6			0-6				0-35	39
ON	0-17									0-18										0-35	
∑ (JN+ON)	0-70																			0-70	
YaN																			0-30	0-30	0
Jami	0-70																		0-30	0-100	55

*Izoh: Semestr haftalari soni ta'lim yo'nalishi(mutaxassislik)ning o'quv rejasi va o'quv jarayoni grafigiga muvofiq belgilanadi va farqlanishi mumkin (18-19 haftalar qishki ta'til davri hisoblanadi).

Mazkur fan bo'yicha navbatdagi semestrdaqi reyting nazorati jadvali*

Reyting nazorati turlari	Semestr haftalari																		Ballar	Saralash ballari	
	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40			Attestatsiya
JN	0-5			0-6			0-6			0-6			0-6			0-6				0-35	39
ON	0-17									0-18										0-35	
∑ (JN+ON)	0-70																			0-70	
YaN																			0-30	0-30	0
Jami	0-70																		0-30	0-100	55

*Izoh: Semestr haftalari soni ta'lim yo'nalishi(mutaxassislik)ning o'quv rejasi va o'quv jarayoni grafigiga muvofiq belgilanadi va farqlanishi mumkin.

4.2. JN bo'yicha baholash mezonlari

JNda amaliy mashg'ulotlar bo'yicha jadvalda keltirilgan semestr haftalari kesimida har bir mashg'ulotda talabanning o'zlashtirishiga mos ravishdagi mezon asosida 0-2 (yoki har 3(uch) hafta bo'yicha 0-6), jami 0-35 ballgacha jamlanishi belgilangan. JN bo'yicha 0-2(0-6) ballik tizimdagi mezonlar semestr boshida talabalar e'tiboriga etkaziladi.

4.3. ON bo'yicha baholash mezonlari

ON ma'ruza mashg'ulotlari materiallari asosida bir semestr davomi 2 marta o'tkaziladi. ON bo'yicha talaba jami 0-35 (har bir ONda 0-17 /0-18) ballgacha jamlashi mumkin.

Fanning o'qitilgan mavzulari bo'yicha o'zlashtirish nazorati turli shakllarda o'tkazilishi mumkin. Mazkur fandan ON test sinovi shaklida o'tkazilganda testlar soni va ularga mos ravishdagi mezon 0-17 /0-18 ball kesimida kafedra tomonidan alohida belgilanadi va talabalar e'tiboriga etkaziladi.

4.4. JN va ON bo'yicha reyting ballarini umumlashtirish mezonlari

Mazkur fan bo'yicha $\sum(JN+ON)$ 0-70 gacha bo'lgan reyting ballarini quyidagi mezonlarga muvofiq umumlashtirilishi belgilangan:

Baholash mezonlari	Reyting ballari		\sum (JN+ ON)
	JN	ON	
“Naqd pulsiz hisob-kitoblar va to'lov tizimi” fani mashg'ulotlari mavzulari bo'yicha har tomonlama chuqur va mukammal bilimga ega. Nazariy va amaliy mashg'ulotlarda “Naqd pulsiz hisob-kitoblar va to'lov tizimi” faoliyati bilan bog'liq masalalar bo'yicha xulosa va qaror qabul qila oladi, mustaqil mushohada yurita oladi, amalda qo'llay oladi, mohiyatini tushuntira oladi, aytib beradi, tasavvurga ega.	30-35	30-35	60-70
Fan mashg'ulotlari mavzulari bo'yicha to'la bilimga ega. Mashg'ulotlarda “Naqd pulsiz hisob-kitoblar va to'lov tizimi” bilan bog'liq masalalar bo'yicha mustaqil mushohada yurita oladi, amalda qo'llay oladi, mohiyatini tushuntira oladi, aytib beradi, tasavvurga ega.	25-29	25-29	50-69
Fan mashg'ulotlari mavzulari bo'yicha koniqarli bilimga ega. Amaliy mashg'ulotda “Naqd pulsiz hisob-kitoblar va to'lov tizimi” bilan bog'liq masalalar bo'yicha mohiyatini tushuntira oladi, aytib beradi, tasavvurga ega.	20(19)- 24	20- 24	39-49
Fan mashg'ulotlari mavzulari bo'yicha koniqarsiz bilimga ega. Amaliy mashg'ulotda “Naqd pulsiz hisob-kitoblar va to'lov tizimi” bilan bog'liq masalalar yuzasidan aniq tasavvurga ega emas, bilmaydi.	0-19	0-19	0-38

4.5. YaNni baholash mezonlari

YaN og'zaki, "Yozma ish" yoki "Test sinovi" shaklida 30(0-30) ballgacha belgilangan mezonlar asosida, majmuali (Yozma ish + test sinovi) shaklida 30(6/24) ballik tizim asosida o'tkaziladi.

4.6. Talabalarning fanni o'zlashtirish ko'rsatkichlarini aniqlash mezonlari

Talabalarning fan bo'yicha bilim saviyasi, ko'nikma va malakalarini nazorat qilish 0-100 ballik reyting tizimi asosida quyidagi mezonlarga muvofiq amalga oshiriladi:

Talabani fanni o'zlashtirishini nazorat qilish mezonlari	Ballar
"Naqd pulsiz hisob-kitoblar va to'lov tizimi" fani mashg'ulotlari jami mavzulari bo'yicha har tomonlama chuqur va mukammal bilimga ega. Nazariy va amaliy mashg'ulotlarda banklarning to'lov tizimlari va ular orqali to'lovlarni o'tkazish texnologiyalari bilan bog'liq masalalar bo'yicha xulosa va qaror qabul qila oladi, mustaqil mushohada yurita oladi, amalda qo'llay oladi, mohiyatini tushuntira oladi, aytib beradi, tasavvurga ega.	86-100
Fan mashg'ulotlari jami mavzulari bo'yicha to'la bilimga ega. Mashg'ulotlarda banklarning to'lov tizimlari va ular orqali to'lovlarni o'tkazish texnologiyalari bilan bog'liq masalalar bo'yicha mustaqil mushohada yurita oladi, amalda qo'llay oladi, mohiyatini tushuntira oladi, aytib beradi, tasavvurga ega.	71-85
Fan mashg'ulotlari jami mavzulari bo'yicha koniqlik bilimga ega. Amaliy mashg'ulotda banklarning to'lov tizimlari va ular orqali to'lovlarni o'tkazish texnologiyalari bilan bog'liq masalalar bo'yicha mohiyatini tushuntira oladi, aytib beradi, tasavvurga ega.	55-70
Fan mashg'ulotlari jami mavzulari bo'yicha koniqliksiz bilimga ega. Amaliy mashg'ulotda banklarning to'lov tizimlari va ular orqali to'lovlarni o'tkazish texnologiyalari bilan bog'liq masalalar yuzasidan aniq tasavvurga ega emas, bilmaydi.	0-54

5. DASTURNING INFORMATSION-KOMMUNIKATSION VA USLUBIY TA'MINOTI

Tavsiya etilayotgan mavzular bo'yicha ta'limning zamonaviy, xususan, interfaol metodlari, pedagogik va informatsion-kommunikatsion (mediata'lim, amaliy dastur paketlari, taqdimot, elektron-didaktik) texnologiyalari majmuali tarzda qo'llanilishi nazarda tutilgan. Jumladan, kompyuter dasturlari yordamida audit o'tkazish uchun talab etiladigan manbalar nazariy-amaliy jihatdan shakllantiriladi va olingan ma'lumotlar o'rganiladi. Buxgalteriya hisoboti va moliyaviy ko'rsatkichlarni avtomatlashtirish borasida amaliy dasturiy paketlardan ("Bank-mijoz") shuningdek, EXCEL jadval proessorori kabilardan foydalaniladi.

5.1. Asosiy adabiyotlar:

1. I.Karimov “2014 yil yuqori o’sish sur’atlari bilan rivojlanish, barcha mavjud imkoniyatlarni safarbar etish, o’zini oqlagan islohotlar strategiyasini izchil davom ettirish yili bo’ladi.” -T.: O’zbekiston 2014yil
2. I.Karimov “Asosiy vazifamiz – Vatanimiz taraqqiyoti va xalqimiz farovonligini yanada yuksaltirishdir – T.: “O’zbekiston”, 2010.-80b.
3. Navruzova K.N. Banklarda buxgalteriya hisobi va operatsion texnika Bank hisobi – T.: «IQTISOD-MOLIYA», 2010 y.
4. Navruzova K.N., Qulliev I. Markaziy bankda buxgalteriya hisobi – T.: Moliya-iqtisod 2007 y.
5. Qoraliev T.M., Abdullaev Yo.A. “Bank ishi” o’quv qo’llanma. – T.: «IQTISOD-MOLIYA», 2009. – 580
6. Kursov V.N., Yakovlev G.A. Buxgalterskiy uchet v kommercheskom banke: Novoe tipovye buxgalterskie provodki operatsiy banka: ucheb. posob. – M.: INFRA-M, 2010. – 216 s.
7. Navruzova K.N.,Ortikov O.A. Banklarda hisob va to’lov tizimi - – T.: «IQTISOD-MOLIYA», 2005 y.
8. Navruzova K.N.,Ortikov O.A. Naqd pulsiz hisob-kitoblar va to’lov tizimi – T.: «IQTISOD-MOLIYA», 2014 y.

5.2.Qo’shimcha adabiyotlar:

1. O’zbekiston Respublikasi Prezidenti I.A.Karimovning «Mamlakatimizni modernizatsiya qilish va kuchli fuqarolik jamiyati barpo etish – ustuvor maqsadimizdir» hamda «Asosiy vazifamiz – Vatanimiz taraqqiyoti va xalqimiz farovonligini yanada yuksaltirishdir» nomli ma’ruzalarini o’rganish bo’yicha O’quv-uslubiy majmua – Toshkent: Iqtisodiyot. - 2010. – 331 bet.
2. Mullajonov F. O’zbekiston Respublikasi bank tizimi – T.: “O’zbekiston”, 2011y.
3. Parfenov K.G “Bankovskiy uchet i operatsionnaya texnika v kommercheskix bankax” Izd-3-e pererabotka. –M.: 2009 g.
4. Temirov A.A. Banklarda buxgalteriya hisobi va operatsion texnika. T.: TDIU, 2010. 192 b.

Internet saytlari:

<http://www.cbu.uz>.

<http://www.bfa.uz>

<http://www.uba.uz>

<http://www.agrobank.uz>

<http://www.ipotekabank.uz>

<http://www.bankclup.ru>

<http://www.bankdelo.ru>

<http://www.ipocredit.ru>

